

Докторант, СУ „Св. Климент Охридски“ - София
biliana_milkova79@abv.bg

**DEMOGRAPHIC SITUATION AND ECONOMIC PROBLEMS IN THE MUNICIPALITY OF
KRUMOVGRAD - QUESTIONNAIRE**

**PhD student Biliana Milkova,
SU "St. Kliment Ohridski" - Sofia
biliana_milkova79@abv.bg**

Abstract

For the countries of Eastern Europe, the essence of the demographic problem comes down to the low birth rate, the aging of the population and the reduction of its total number. The Municipality of Krumovgrad is no exception to this European trend. The solution to demographic problems can be achieved mainly through measures to stimulate the birth rate and immigration of highly educated people in order to provide the necessary labor force, gradually rejuvenate the population and ensure its future existence in the spirit of the idea of sustainable development. Among the main problems of the municipality are delays in the implementation of infrastructure projects, difficult to find a job without political protection, reduced trust in political institutions.

Keywords: Krumovgrad, demographic problems, labor force, migration.

Въведение

Демографският проблем е водещ сред глобалните проблеми на човечеството и община Крумовград не е изключение, защото от неговата поява и решаване зависят появата и решаването на проблемите по изхранването, енергийната осигуреност на човечеството, екологичния проблем, минерално-суровинния проблем, и в много голяма степен и проблемите на мира. В исторически план всеки етап от развитието на човечеството се характеризира с различен демографски проблем.

С развитието на полисите в античния период, възниква проблем с бързото нарастване на населението, което пречело на поддържането на високия жизнен стандарт. В други периоди демографският проблем се изразява в недостига на население и по-конкретно на мъже, от което зависела отбранителната способност на регионите и държавите. Същевременно проблем възниква и с намаляване на числеността на работната ръка, което влияело пряко върху произведената продукция.

През Средновековието демографският проблем също имал различни проявления-недостиг на население в определени региони за усвояване на ресурсите им, прекомерна концентрация на население в други региони, което водело до недостиг на храни, епидемии и други негативни последици.

През втората половина на ХХ и началото на ХХІ в. демографският проблем е свързан с бързото нарастване на населението, което според редица прогнози ще достигне около 10 млрд. души в средата на века. За европейските и други развити страни обаче демографският проблем има различна същност в сравнение със страните от т.н. Трети свят. Той се изразява в бавното нарастване и в застаряване на населението, което води до недостиг на работна сила и застрашава съществуването на редица нации.

В тази връзка „демографски проблеми“ могат да се нарекат негативни от гледна точка на определена страна, или регион, тенденции в демографското им развитие за определен период. Затова демографският проблем има различно измерение в различните региони на света. За едни страни и региони днес демографският проблем се състои в бързото нарастване на населението им, което води до нарастване на социалните разходи, увеличаване на екологичното натоварване на територията, затруднения в транспорта и в изхранването на населението.

Демографският проблем има различни проявления и измерения и отражението му върху човешките ресурси е различно. За страните и региони в Европа и главно в Източна Европа същността на демографския проблем се свежда до ниската раждаемост, застаряване на населението и намаляване на общия му брой. Община Крумовград не прави изключение от тази европейска тенденция. Увеличава е броя на лицата в пенсионна възраст, намалява работната сила и по-силно намалява квалифицираната работна ръка, обезлюдяване на територията, социално – икономическа изостаналост, политически и етно - конфесионални проблеми. Ограничават се в количествено и качествено отношение човешките ресурси на региона, който е обект на изследване. Това води до намаляване на търговията, качеството на здравните, социалните и всякакви други услуги.

Решаването на демографските проблеми може да се осъществи главно чрез мерки за стимулиране на раждаемостта и имиграцията на високообразовани хора, за да се осигури необходимата работна сила, постепенно подмладяване на населението и гарантиране бъдещето му съществуване в духа на идеята за устойчиво развитие.

Съвременна демографска ситуация в община Крумовград към 31.12.2019 г. показва, че общият брой на населението в община Крумовград е 17 775 души, от тях за общината мъжете са 8 926, жени – 8 849. В град Крумовград населението наброява 4 903 души, от тях 2 360 са мъже, 2 543 жени. В селата на общината живеят 12 872 души, от тях 6 566 мъже и 6 306 жени.

Населението в подтрудоспособна възраст в общината е 2985 души, съответно мъже 1560, жени 1425 души. В трудоспособна възраст са 10 378 души, от тях мъжете са 5586, а жените-4792. В надтрудоспособна възраст - 4412 души. От тях 1780 мъже и 2632 жени.

В общинския център Крумовград от 4 903 души, населението в подтрудоспособна възраст е 822 души, от тях 430 мъже и 392 жени. В трудоспособна възраст са 2 996 души, от тях 1507 мъже и 1489 жени. Броят на населението в надтрудоспособна възраст 1085 души, от тях 423 мъже и 662 жени. Етническият състав според преброяването от 2011 г. се състои от 57 % турци и 22 % българи. Делът на не отговорилите и не определените се е 20 %.

Община Крумовград се състои от 80 населени места със 402 махали. В зависимост от броя на жителите им в структурно отношение, броят им изглежда по следния начин: общински център гр. Крумовград; 6 големи села, с население между 500 и 1 000 души; 18 средно големи села, с население между 200 и 500 души; 55 малки села, с население под 200 души.

Поради специфичните особености на релефа населените места в общината са разпокъсани и отдалечени. Най-отдалеченото село от общинския център е с.Бряговец, на 55 км. Автобус до там пътува веднъж дневно. Махалите са отдалечени една от друга и са с влошена пътна мрежа по между им.

Дискусия

В община Крумовград се наблюдава застаряване на населението, влошена възрастова структура, превес на възрастното население, голяма безработица (около 15%), което показва, че общината следва тенденцията характерна за България като цяло.

На въпроса “В коя сфера работите?”, от 200 анкетирани, се констатира 15% безработица, която е по-висока от тази за страната. Най-голям е дялът на заетите в растениевъдството, което показва нисък жизнен стандарт на населението в община Крумовград (графика 1).

Графика 1. Сфера на заетост

В региона на община Крумовград с отварянето на злато добивната мина се открояват проблеми свързани с замърсяването на околната среда, увеличаване на праховите частици поради редовните разтърсвания на земните гластове-взривове. Увеличиха се катастрофите, поради ремонтните дейности, свързани с построяването на инфраструктурните постройки на мината. Големите камиони с превоз на скална маса нарушават целостта на асфалтовия път в общината. Допълнителни проблеми има с увеличаването на цените на стоките, жилищата и наемите в района на общината.

Наблюдават се проблеми със заселването на работна ръка от други области, които създават проблеми свързани с прекомерната употреба на алкохол, посещаване на казина и игрални домове, както и нарушаване на обществения ред. От друга страна, ДПМК осигури работни места за около 240 души в района на общината, с високо заплащане в сравнение с заплатите в други сектори за региона, но дори и това заплащане е ниско на фона на щетите, които ще нанесе частният канадски инвеститор, който експлоатира евтината работна ръка в общината, нарушава асфалтова инфраструктура, увеличава шума и води до намаляване на водното количество на реката, която е основен източник на водоснабдяване, канализация и поливане на земеделските площи.

След време експлоатацията на природните ресурси ще доведе да отрицателни последици за околната среда, до обезлюдяване на региона и още по-лоша икономическа среда.

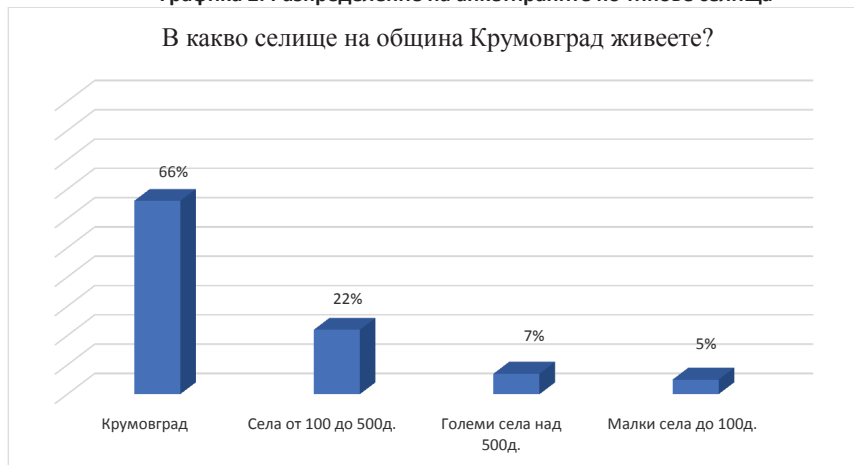
Висока е заетостта в областта на търговията, която е втората по значимост сфера в икономическите процеси с 13% заетост за общината. Засилването на търговията е

свързано с увеличаване на доходите от двата големи инвеститора в общината – ДПМК и Теклас-Крумовград.

Теклас-Крумовград е другият голям чуждестранен инвеститор в общината, като осигурява работа и поминък за около 260 работници, но е изключително голям замърсител на околната среда, с отделянето и изгарянето на вредни химикали. Вече се отразява върху хората и природата с усещането на силна миризма от завода на Теклас-Крумовград. Чуват се и отрицателни отзиви по отношение на заплащането, което е по-високо от средното за общината, но пък изключително силно експлоатиране на работната ръка с много работни часове, с допълнително натоварване на работниците и ниски бонуси.

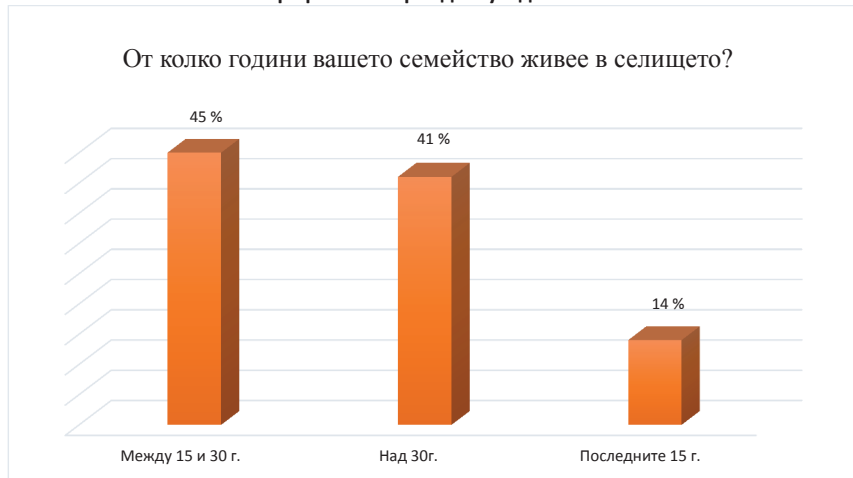
На фона на трудоемката работа и лошите условия на работа, свързани с отделянето и дишането на вредни химикали по време на работния процес цената на труда е дори нисък. Забелязва се голямата идея на чуждестранните инвеститори за използване на евтина работна ръка, замърсяване на чужди региони и недостатъчна социална ангажираност към населението на общината, и дори към цялата страна. В същото време фирмите се оплакват с недостига на квалифицирана работна ръка и с ниска мотивация за ефективна работа от работната сила. От една страна работодателите са недоволни от работата на своите подчинени, а от друга страна работната сила също е недоволна от ниското заплащане и усещането за неудовлетвореност.

Графика 2. Разпределение на анкетираните по типове селища

От графика 2 се вижда, че 66% от анкетираните лица живеят в Крумовград, 22% в средно големи села с население от 100 до 500д. 7% живеят в големи села и 5% населяват малки села до 100д.

Графика 3. Период на уседналост

От графика 3 се вижда, че сред анкетираните преобладават хората с период на уседналост между 15 и 30 години с 45%, на второ място с 41% са хората, които живеят в своето населено място от повече от 30 години. Най-малък е процентът на заселените и постоянно уседнали през последните 15 години. Техният дял от анкетираните е 14%.

Графика 4. Преселване

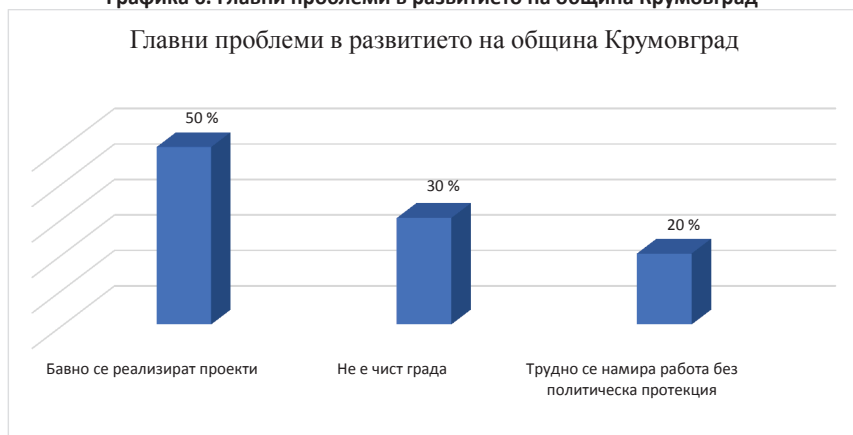

От графика 4 се вижда, че в община Крумовград 70% са заселени от селищата на общината. Основно общината се захранва от собствените си селища. 20% от други общини на област Кърджали и 10% от селища на други области. Водещи причини за заселване са намирането на работа, сключване на брак, по-добри условия на живот.

Графика 5 – Заселване в общината

Графика 6. Главни проблеми в развитието на община Крумовград

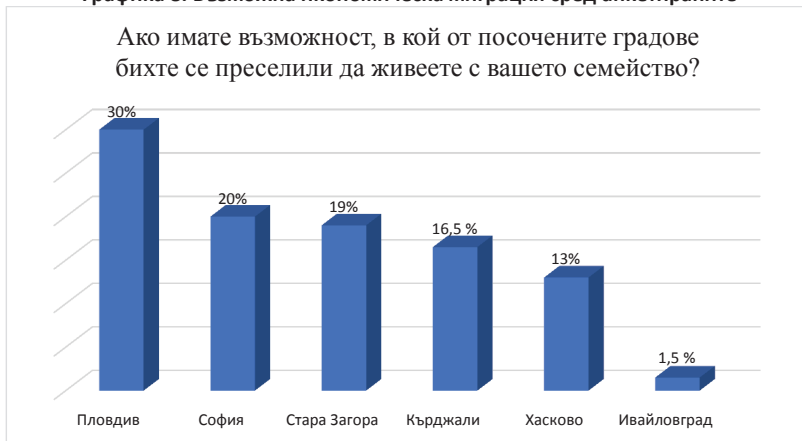
Сред основните проблеми на общината са забавяне на реализирането на инфраструктурните проекти. Градът не се поддържа чист, огромен е проблема с бездомните кучета. Имаше няколко инцидента с ухапване от кучета. Трудно се намира работа без политическа протекция, намалява доверието в политическите процеси.

Когато се анализират икономическите процеси на региони, силно стои въпроса за икономическата миграция. В района на община Крумовград на база на двеста анкетирани се наблюдава силна икономическа миграция, насочена към Западна Европа. Водещи страни, в които емигрират са Англия, Германия и Великобритания. 62% от анкетираните имат роднини, които работят в чужбина, поради лоши икономически възможности в региона.

Графика 7. Икономически мигранти

Графика 8. Възможна икономическа миграция сред анкетираните

От графика 8 се вижда, че Пловдив е на първо място от посочените градове за преселване с цел търсене на по-добри икономически възможности за развитие. На втора място с 20% е София, на трето място с 19% е Стара Загора. Кърджали с 16.5% е на четвърто място сред потенциален град за икономически мигранти. На пето място е Хасково с 13% от анкетираните. На последно място е Ивайловград с 1,5% подкрепа.